

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ (ΙΛΙΟΥ ΜΕΛΑΘΡΟΝ)

Στις 9 Φεβρουαρίου 2017 το τμήμα Γ5 της Γ' Γυμνασίου Σπάτων πραγματοποίησε εκπαιδευτική επίσκεψη στο Νομισματικό Μουσείο της Αθήνας που στεγάζεται στο «Ιλίου Μέλαθρον». Οι μαθητές χωρίστηκαν σε έξι ομάδες, από τις οποίες η καθεμιά επιφορτίστηκε να ξεναγήσει τις άλλες ομάδες για μία αίθουσα του 1^{ου} ορόφου του Μουσείου. Οι παρακάτω πληροφορίες είναι χρήσιμες για όποιον αποφασίσει να επισκεφθεί το Μουσείο.

ΠΗΓΕΣ: www.enma.gr/, https://el.wikipedia.org/wiki/Νομισματικό_Μουσείο_Αθηνών

1^η ομάδα Στην είσοδο του Μουσείου

<http://www.enma.gr/ht/ilioumelathron.htm> Διαβάστε τις πληροφορίες για το Ιλίου Μέλαθρον. Παρουσιάστε σε μια παράγραφο με δικά σας λόγια συνοπτικά τις πληροφορίες στους συμμαθητές σας στην είσοδο του Μουσείου.

Το **Ιλίου Μέλαθρον** βρίσκεται στο κέντρο της Αθήνας.

Κτίστηκε το διάστημα 1878-1879 σε σχέδια του γερμανού αρχιτέκτονα Ερνέστου Τσίλερ και θεωρείται από τα πιο αξιόλογα έργα του. Ήταν η κατοικία της οικογένειας Σλήμαν.

Το όνομά του, που σημαίνει «μέγαρο της Τροίας», σχετίζεται με την αποκάλυψη της αρχαίας πόλης από τον Ερρίκο Σλήμαν. Ακολουθεί το νεοκλασικό ρυθμό συνδυάζοντας στοιχεία από την ιταλική αναγέννηση, όπως οι δύο εξώστες στην πρόσοψη, που προσδίδουν ελαφρότητα και κομψότητα στον όγκο του κτηρίου.

Στο κτήριο εφαρμόστηκαν τεχνολογικοί νεωτερισμοί, όπως ο **εξαερισμός** με αγωγούς πίσω από τη διάτρητη γύψινη άκανθα που διατρέχει την οροφή κάθε δωματίου, η **θέρμανση με φωταέριο**, αλλά και η προστασία από πυρκαγιά με τη χρήση ξύλου μόνο στις πόρτες και στα παράθυρα.

Διακόσμηση:

Οι τοίχοι διακοσμούνται με θέματα από τοιχογραφίες κατοικιών της Πομπηίας και την αποσπάσματα από έργα αρχαίων ελλήνων συγγραφέων, όπως του Ομήρου, του Ησιόδου, του Πινδάρου και του Λουκιανού.

Στα ψηφιδωτά δάπεδα, που κατασκευάστηκαν από ιταλούς ψηφοθέτες απεικονίζονται ευρήματα από τις ανασκαφές του Σλήμαν ή θέματα εμπνευσμένα από αυτά.

Το διάκοσμο του μεγάρου ολοκλήρωναν πλήθια αντίγραφα αρχαίων αγαλμάτων που κατασκευάστηκαν στη Βιέννη, από τα οποία τρία τοποθετήθηκαν στον κήπο και είκοσι τέσσερα περιμετρικά στην ταράτσα.

Το κτήριο είναι διώροφο με είναι ιδιαίτερα εντυπωσιακή διακόσμηση.

Ο **πρώτος όροφος** λειτουργούσε κυρίως ως χώρος για την κοινωνική ζωή της οικογένειας. Γύρω από ένα κεντρικό χώρο διαρθρώνονται η αίθουσα των εσπερίδων για τις δεξιώσεις, το λογοτεχνικό σαλόνι για τις φιλολογικές βραδιές, η αίθουσα φιλοξενίας και η τραπεζαρία.

Στο **δεύτερο όροφο** υπήρχαν τα υπνοδωμάτια, τα γραφεία και η βιβλιοθήκη. Στο ισόγειο βρίσκονταν οι βοηθητικοί χώροι, τα δωμάτια του υπηρετικού προσωπικού, καθώς και η αίθουσα όπου εκθέτονταν τα ευρήματα από τις ανασκαφές στην Τροία.

Στον μεγάλο κήπο που βρισκόταν στην πίσω πλευρά υπήρχε αμαξοστάσιο και στάβλος.

2^η ομάδα 1^{ος} όροφος Αίθουσα 1

http://www.enma.gr/ht/exb_1stf1.htm Σε ποιον είναι αφιερωμένη η αίθουσα;

<http://www.enma.gr/ht/schliemann.htm> Γράψτε μια σύντομη βιογραφία του Ερρίκου Σλήμαν και διαβάστε τη στους συμμαθητές σας κατά την είσοδο στην αίθουσα 1.

Ο Ερρίκος Σλήμαν γεννήθηκε στο Neubokow της Γερμανίας το 1822. Ρομαντικός και απίστευτα δραστήριος ήταν παθιασμένος λάτρης του Ομήρου και δεινός έμπορος. Αρχικώς αυτοδίδακτος και με μεγάλη ευχέρεια στην

εκμάθησε ξένων γλωσσών, σπούδασε στο Πανεπιστήμιο της Σορβόνης μεταξύ των ετών 1866-1870, όταν είχε αναδειχθεί σε μεγιστάνα του πλούτου. Το 1868 επισκέφθηκε για πρώτη φορά την Τρωάδα -στη σημερινή Τουρκία- και αποφάσισε να αναζητήσει εκεί την Ομηρική Τροία. Άρχισε τις ανασκαφές στο λόφο του Hissarlik το 1870, ένα χρόνο μετά το γάμο του με την κατά πολλά χρόνια νεότερή του Ελληνίδα, Σοφία. Στις μεγάλες αρχαιολογικές αποστολές του έως το 1890 στην Τρωάδα, ανακάλυψε πληθώρα ευρημάτων από χρυσό, ήλεκτρο, χαλκό και ημιπολύτιμους λίθους, την πλειοψηφία των οποίων δώρισε στο Βερολίνο. Ο Σλήμαν διεξήγε επίσης μεγάλες ανασκαφές και στις Μυκήνες, τον Ορχομενό και την Τίρυνθα. Απέδειξε πως τα Ομηρικά έπη είχαν και ιστορική βάση. Πέθανε στη Νάπολη το 1890. Η σορός του μεταφέρθηκε στην Αθήνα για να ταφεί σε μαυσωλείο στο Α΄ Νεκροταφείο.

Το ανασκαφικό και συγγραφικό έργο του χάρισε στο Σλήμαν τον τίτλο του «πατέρα της μυκηναϊκής αρχαιολογίας» καθώς ανέδειξε μια σημαντική περίοδο του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Η Σοφία Εγκαστρωμένου ή Καστριώτη, κόρη Αθηναίου εμπόρου υφασμάτων, όταν παντρεύτηκε τον Ερρίκο Σλήμαν γνώριζε ελάχιστα για τον Όμηρο και την αρχαιολογία. Αργότερα, μοιράστηκε τον θαυμασμό του συζύγου της για τον Όμηρο και πήρε μέρος σε όλες τις ανασκαφικές αποστολές του ως πολύτιμη σύμβουλος και βοηθός του.

Το Ιλίου Μέλαθρον χτίστηκε το 1880 ως κατοικία του ζεύγους και των δύο παιδιών του, του Αγαμέμνονα και της Ανδρομάχης.

Στις επιτραπέζιες ξύλινες προθήκες σε σχέδια Ε. Τσίλερ, εκτίθεται μέρος της νομισματικής συλλογής του Ε. Σλήμαν **Παρουσιάστε στους συμμαθητές σας το Αργυρό τετράδραχμο της Αμφίπολης. ΝΜ 484/199**

3^η ομάδα 1^{ος} όροφος Αίθουσα 2

http://www.enma.gr/ht/exb_1stf2.htm Γράψτε τις πληροφορίες για την αίθουσα 2. Πώς λέγεται, τι παρουσιάζεται σε αυτήν, ποιες είναι οι πιο σημαντικές συλλογές νομισμάτων; Στην διεύθυνση <http://www.enma.gr/ht/col.htm> συλλέξτε πληροφορίες σχετικά με τις μόνιμες συλλογές του Μουσείου. Παρουσιάστε την εργασία στην αίθουσα 2.

Το νόμισμα στον αρχαίο ελληνικό κόσμο - Γένεση, διάδοση

Στην αίθουσα των Εσπερίδων παρουσιάζεται η γένεση του νομίσματος, η μέθοδος κατασκευής του και η διάδοση της χρήσης του στον αρχαίο ελληνικό κόσμο. Τον 6ο αιώνα π.Χ. οι ελληνικές πόλεις-κράτη άρχισαν να εκδίδουν τα νομίσματά τους. Οι χελώνες της Αίγινας, οι πώλοι της Κορίνθου, οι γλαύκες της Αθήνας ήταν τα πρώτα νομίσματα που κόπηκαν στον ελλαδικό χώρο. Σημαντικές πληροφορίες για τη νομισματική κυκλοφορία και την οικονομία σε πολλές περιοχές του ελληνικού κόσμου προσφέρουν οι «θησαυροί», κλειστά σύνολα νομισμάτων.

Οι πλουσιότερες συλλογές είναι αυτές των αρχαίων νομισμάτων, που αφορούν από τον 6ο αιώνα π.Χ. έως τον 5ο αιώνα μ.Χ. Πρόκειται για τα νομίσματα των πόλεων-κρατών, των βασιλείων και των ηγεμόνων του αρχαίου ελληνικού και ελληνιστικού κόσμου, της ρωμαϊκής Δημοκρατίας, των ρωμαίων αυτοκρατόρων και των επαρχιών της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας.

Επισημάνετε στους συμμαθητές σας την σημασία των «**θησαυρών**»

«**Θησαυρός**» αργυρών στατήρων Αίγινας (**χελώνες**), που αποκρύφθηκε γύρω στο 440 π.Χ. Βρέθηκε στη Μύρινα.

«**Θησαυρός**» αργυρών αθηναϊκών νομισμάτων (**γλαύκες**), που αποκρύφθηκε στις τελευταίες δεκαετίες του 4ου αιώνα π.Χ. Βρέθηκε σε ταφικό μνημείο στον Άγιο Ιωάννη Ρέντη Αττικής το 1962

«Θησαυρός» αργυρών στατήρων Κορίνθου και αποικιών της (πώλοι), που αποκρύφθηκε στις πρώτες δεκαετίες του 3ου αιώνα π.Χ. Βρέθηκε στην Κεφαλληνία το 1935

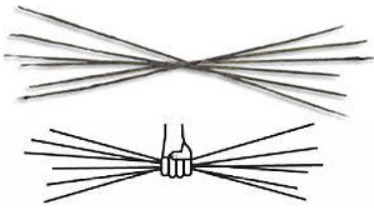

4^η ομάδα 1^{ος} όροφος Αίθουσα 3

http://www.enma.gr/ht/exb_1stf3.htm Γράψτε τις πληροφορίες που βρήκατε. Πώς διαδόθηκε το νόμισμα στον τότε γνωστό κόσμο; Ποια ήταν τα διεθνή νομίσματα της κλασικής και ελληνοιστικής εποχής; Δείξτε τα στους συμμαθητές σας. Τι δείχνει τα αργυρό τετράδραχμο του Μεγάλου Αλεξάνδρου και το αργυρό τετράδραχμο των Αθηνών; (σύμβολα)

Το νόμισμα στον αρχαίο ελληνικό κόσμο - Διεθνή και κοινά νομίσματα

Η χρήση του νομίσματος διαδόθηκε στον τότε γνωστό κόσμο μέσω των ελληνικών αποικιών στη Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο. Το τετράδραχμο της αθηναϊκής δημοκρατίας και το τετράδραχμο και ο χρυσός στατήρας του Μεγάλου Αλεξάνδρου αποτέλεσαν τα «διεθνή» νομίσματα της κλασικής και ελληνοιστικής εποχής λόγω της μεγάλης διάδοσής τους. Μικρότερης εμβέλειας ήταν τα «κοινά» νομίσματα που έκοψαν διάφοροι πολιτικοί, στρατιωτικοί και θρησκευτικοί συνασπισμοί.

Ο **οβολός** (αρχ. Ελλ. όβολός, πληθ. όβολοί) ήταν αρχαίο Ελληνικό νόμισμα μικρής αξίας που ισοδυναμούσε με 8 χαλκούς.

Η λέξη **δραχμή** προέρχεται από το ρήμα δράττω, που σημαίνει αρπάζω (> δράττομαι = πιάνω σφικτά). Στην αρχαιότητα, μία δραχμή ήταν ίση προς έξι οβολούς, νόμισμα το οποίο στην παλαιότερη μορφή του είχε σχήμα σιδερένιας ράβδου. Το πάχος του ήταν τόσο, ώστε η χούφτα ενός ανδρικού χεριού να μπορεί να πιάσει έξι από αυτούς. Έτσι εκ του δράττω (όσους οβολούς μπορούσε να αδράξει η παλάμη) προκύπτει η λέξη δραχμή.

Οι δύο όψεις του Αθηναϊκού τετράδραχμου. Στη μία πλευρά του η **Αθηνά** και στην άλλη, το σύμβολο της Αθηνάς, η **γλαυξ** (κουκουβάγια).

Αργυρό τετράδραχμο Μ. Αλεξάνδρου 323-320 π.Χ. «Όταν το 333 π.Χ. ο Μέγας Αλέξανδρος νίκησε στην Ισσό, υιοθέτησε την αθηναϊκή νομισματική πολιτική και τα νομίσματά του, τα γνωστά **Αλεξάνδρεια τετράδραχμα**, κυριαρχούν με τη σειρά τους στις **διεθνείς αγορές**.

5^η ομάδα 1^{ος} όροφος Αίθουσα 4

http://www.enma.gr/ht/exb_1stf4.htm Παρουσιάστε στους συμμαθητές σας την αίθουσα (σαλόνι) και μιλήστε τους για τις παραστάσεις, τα θέματα των νομισμάτων των αρχαίων Ελλήνων. Δείξτε τους α. Την αργυρή δραχμή Επιδαύρου, β. τον αργυρό στατήρα της Κνωσού με τον Λαβύρινθο, γ. τον αργυρό στατήρα της Ήλιδος με τον Αετό, δ. το δίδραχμο Σελινούντος με το σέλινο.

Το νόμισμα στον αρχαίο ελληνικό κόσμο - Παραστάσεις και ιδεολογία

Στις όψεις των νομισμάτων απεικονίζονται θέματα χαρακτηριστικά της εκδίδουσας αρχής και εύκολα αναγνωρίσιμα από τους χρήστες τους. Προσφιλή θέματα της εικονογραφίας των αρχαίων ελληνικών νομισμάτων είναι οι θεοί, μυθολογικές παραστάσεις, η χλωρίδα, η πανίδα, έργα πλαστικής, πορτραίτα των ηγεμόνων, κτίρια και οικοδομικά σύνολα.

Εντοπίστε τα παρακάτω νομίσματα και μιλήστε για αυτά στους συμμαθητές σας

1. Η σχηματική απόδοση του Λαβυρίνθου ήταν η πρώτη απεικόνιση κτιρίου σε νόμισμα. Αργυρός στατήρ Κνωσού, 300-270 π.Χ. NM

2. Αετός, το ιερό πτηνό του Διός. Αργυρός στατήρ Ήλιδος, 480-470 π.Χ. NM 1894/5 Γ 61

3. Το σέλινο λειτουργούσε ως λαλούν σύμβολο του Σελινούντος στη Σικελία. Αργυρό δίδραχμον Σελινούντος, 540-515 π.Χ. NM Συλλογή Εμπεδοκλή

Αργυρό δίδραχμο Σελινούντος (από το νόμισμα του Σελινούντος π.Χ.)

4. Το χρυσελεφάντινο άγαλμα του Ασκληπιού, θεού της ιατρικής, στην Επίδαυρο. Αργυρή δραχμή Επιδαύρου, 350-330 π.Χ. NM 1902/3 ΙΑ 1

http://www.enma.gr/ht/exb_1stf6.htm Κρατήστε σημειώσεις και μλήστε στους συμμαθητές σας για το ρόλο της αίθουσας (τραπεζαρία) και για τους δωρητές του Μουσείου. Πατήστε πάνω στα νομίσματα για να δείτε τα ονόματα των δωρητών. Μελετήστε τα νομίσματα: ποια θέματα απεικονίζουν.

Οι μεγάλοι δωρητές του Νομισματικού Μουσείου

Στην **τραπεζαρία** της οικίας Σλήμαν εκτίθενται ενδεικτικά οι συλλογές των σημαντικότερων δωρητών του Νομισματικού Μουσείου. Η κατάρτιση συλλογών και η δωρεά τους στο Νομισματικό Μουσείο εντάσσεται στο πνεύμα προστασία της εθνικής πολιτιστικής κληρονομιάς, που αποτέλεσε προτεραιότητα για τους φωτισμένους Έλληνες ήδη από την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους. Συνεχίζοντας μια ηθική πρακτική που για το Νομισματικό Μουσείο αποτελεί παράδοση ετών, απλοί ιδιώτες και Οργανισμοί, καταξιωμένοι φορείς, κρατικές Υπηρεσίες και ανώνυμοι δωρητές, συμβάλουν από την ίδρυσή του, το 1834, έως τις μέρες μας με την ιδιότητα του δωρητή, του χορηγού ή του κληροδότη στον εμπλουτισμό των συλλογών του. Ανάμεσά τους ξέχωρη θέση κατέχουν φιλέλληνες και φιλόμουσοι, όπως οι **αδελφοί Ζωσιμά, ο Αλέξανδρος Μουρούζης, ο Ιωάννης Δημητρίου, ο Αλέξανδρος Σούτζος, οι Περικλής και Λεωνίδα Ζαρίφης, η κόμισσα Λουίζα Ριανκούρ, ο Κωνσταντίνος Καραπάνος, ο Γρηγόρης Εμπεδοκλής, ο Ηλίας Καντάς, ο Ιωάννης Κινδύνης, ο Πέτρος Πρωτονοτάριος, ο Άδωνις Κύρου και η οικογένεια Ανδρέα Μπούζα.**

Μιλήστε στους συμμαθητές σας για τα νομίσματα

1. Δακτυλιόλιθος από σαρδόνυχα με απεικόνιση του Μεγάλου Αλεξάνδρου, 2ος-1ος αιώνας π.Χ. - Συλλογή Κ. **Καραπάνου** (1840-1914)

Ο **Κωνσταντίνος Καραπάνος** ([1840](#) - [22 Μαρτίου 1914](#)) ήταν [Έλληνας πολιτικός](#), τραπεζίτης, γαιοκτήμονας και [αρχαιολόγος](#) του [19ου αιώνα](#).

Το 1912 δώρισε στο Νομισματικό Μουσείο συλλογή 1.000 περίπου γλυπτών λίθων και 112 νομίσματα .

2. Χρυσό οκτάδραχμο Πτολεμαίου Ε΄ (205-180 π.Χ.) με προτομή Αρσινόης Γ΄, Αλεξάνδρεια, 204/3 π.Χ.. - Συλλογή Ι. Δημητρίου (1824-1892)

Ο **Ιωάννης Δημητρίου** (1824-1892) από τη [Λήμνο](#), βιομήχανος και έμπορος βαμβακιού στην [Αίγυπτο](#), ήταν συλλέκτης αρχαιοτήτων τις οποίες δώρισε στο [Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο](#). Επίσης, ευεργέτησε ποικιλοτρόπως το νησί της καταγωγής του. Μεταξύ 1892-1898 παρέδωσε στο [Νομισματικό Μουσείο Αθηνών](#) μια μοναδική συλλογή 10.000 [πτολεμαϊκών](#) νομισμάτων. Η δωρεά έγινε μέσω του Έλληνα προξένου [Μάρκου Δραγούμη](#) με επίσημη πράξη. Για τη φύλαξη των νομισμάτων κατασκεύασε δύο πολυτελείς δρύινες νομισματοθήκες που φυλάσσονται στο Μουσείο.

3. Αργυρός στατήρ Φαιστού, 3ος αιώνας π.Χ. - Συλλογή Αλ. Σούτζου (1802-1874)

4. Αργυρό τετράδραχμον Αλεξάνδρου Α΄ Μακεδονίας, 498-454 π.Χ. - Συλλογή Γρ. Εμπεδοκλή (1861-1951)

Έλληνας τραπεζίτης, ιδρυτής της Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος. Ο Γρηγόριος Εμπεδοκλής ήταν γνωστός διεθνώς ως συλλέκτης πολυτίμων αρχαίων αγγείων και νομισμάτων, τα οποία αγόραζε από δημοπρασίες στο εξωτερικό. Το 1953, δύο χρόνια μετά το θάνατό του, οι κόρες του Σεμίραμις Βαφιαδάκη και Ευανθία Παπατσώνη, δώρισαν στο Νομισματικό Μουσείο τη σπουδαιότατη νομισματική συλλογή (3.840 αργυρές, 3.900 χαλκές και λίγες χρυσές και βυζαντινές κοπές) ικανοποιώντας την επιθυμία του πατέρα τους.

Οι μαθητές φωτογράφησαν εκθέματα που τους άρεσαν και τους ανατέθηκε να αναζητήσουν πληροφορίες για αυτά και να τα παρουσιάσουν στην ιστοσελίδα του σχολείου τους.

Επιμέλεια κειμένου: Λιώρη Ευθυμία, ΠΕ02.